

УДК 343.37:355.012 (477)

Я. С. Кулькіна

**ДО ПИТАННЯ ПРО ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ
ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ
ЗБРОЄЮ, А ТАКОЖ З РЕЧОВИНАМИ Й
ПРЕДМЕТАМИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ
ПІДВИЩЕНУ НЕБЕЗПЕКУ ДЛЯ ОТОЧЕННЯ
(СТ. 414 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)**

У статті висвітлено проблеми визначення об'єкта злочину, передбаченого ст. 414 КК України, наведено різні підходи та найпоширеніші точки зору щодо його вивчення. Розкрито роль об'єкта злочину. Указано його вплив на правильну кваліфікацію діяння. Надано визначення родового та безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 414 КК України. Також установлено обсяг та зміст поняття «установлений порядок несення або проходження військової служби» як родового об'єкта злочину, визначено додатковий обов'язковий та додатковий факультативний об'єкти. Указано на необхідність вивчення предмета злочину для правильного з'ясування сутності об'єкта злочину та його конкретизації. Висвітлено поняття та ознаки предмета злочину. Надано їх стислу характеристику.

Ключові слова: військовий злочин, військова служба, порушення правил поведження зі зброєю, боєприпаси, вибухові речовини, радіоактивні матеріали, суспільні відносини, об'єкт злочину, предмет злочину.

Постановка проблеми. Структурну основу складу злочину, передбаченого ст. 414 Кримінального кодексу України (далі – КК України), складає система його елементів, що притаманна всім складам злочинів : об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. При цьому об'єкт та об'єктивна сторона утворюють об'єктивні ознаки, а суб'єкт та суб'єктивна сторона – суб'єктивні ознаки складу злочину. Об'єктивні ознаки складу злочину, як відомо, характеризують його зовнішній бік. Серед інших ознак правопорушення саме вони виявляються й установлюються першими, саме їх опису законодавець зазвичай приділяє найбільше уваги при описі посягання. Нарешті, саме вони дозволяють установити інші (суб'єктивні) ознаки, які характеризують учинене. Тому детальний аналіз об'єктивних ознак складу злочину, передбаченого ст. 414 КК України, є важливим етапом дослідження механізму застосування кримінальної відповідальності. Актуальність теми доводиться тим, що в умовах ведення військових дій на території України, постало питання правильної кваліфікації таких злочинів, тому що в кримінально-правовій науці досліджень на цю тему практично немає.

Домінуючим елементом в складі злочину є його об'єкт. Так, він дозволяє розкрити соціальну сутність злочину, з'ясувати його суспільно небезпечні наслідки, сприяє правильній кваліфікації діяння, а також відмежуванню його від суміжних суспільно небезпечних посягань. Об'єкт відіграє істотну роль і для визначення поняття злочину, значною мірою впливає на зміст об'єктивних і суб'єктивних його ознак, є вихідним при кваліфікації злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню питань військово-кримінального законодавства та відповідальності за військові

злочини приділяли увагу такі вчені-військові юристи, як Х. М. Ахметшин, Ф. С. Бражник, В. М. Кудрявцев, В. В. Лунсєв, І. П. Малахов, М. О. Стручков, А. А. Тер-Акопов, В. М. Чхиквадзе та інші. В Україні вказаній проблемі присвячено дуже мало праць. Так, дослідженням вищезазначеної проблеми займалися В.О. Глушков, К.Г. Фетисенко, Г.М. Анісімов, В.І. Касинюк, М.І. Панов, С.О. Харитонов, М. І. Хавронюк та ін.

Формування цілей. Мета дослідження полягає у висвітленні теоретичних аспектів визначення об'єкту злочину, його структури, а також визначення предмета злочину, передбаченого ст. 414 КК України.

Виклад основного матеріалу. Оскільки порушення правил поведінки зі зброєю, а також з речовинами й предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, – це військовий злочин, передусім доцільно звернути увагу на проблемні питання родового об'єкта цих злочинів. Зокрема важливо помітити, що порядок несення військової служби, на протитягу порядку проходження її, охоплює дещо іншу сферу суспільних відносин.

Розпочинаючи аналіз змісту родового об'єкта військових злочинів, доцільно перш за все з'ясувати, що є об'єктом злочину взагалі. Учення про склад злочину, як і про об'єкт злочину, є одним з центральних у кримінальному праві. Незважаючи на достатню кількість публікацій, присвячених проблемі об'єкта кримінально-правової охорони, єдності в розумінні цього питання не існує, воно постійно зазнає змін. Доречно зазначити, що тільки об'єкт надає можливість зрозуміти й розкрити соціальну сутність злочину, з'ясувати його суспільно небезпечні наслідки, допомагає правильно кваліфікувати діяння, відмежувати від інших схожі суспільно небезпечні посягання [1, с. 67].

Об'єкт злочину належить до числа тих елементів складу злочину, які зазвичай у кримінальному законі не зазначаються, але, безумовно, маються на увазі. Зміст його встановлюється головню через тлумачення тексту закону.

У теорії кримінального права досить довгий період часу панувала думка, що об'єктом злочину є суспільні відносини, яким у результаті здійснення злочину заподіюється шкода, або які ставляться під загрозу спричинення шкоди. Започаткував таку теорію А.А. Піонгковський [2, с. 129-130]. Цієї точки зору дотримувалися такі вчені, як Я. М. Брайнін, М. Д. Дурманов, М. І. Загородніков, В. М. Кудрявцев, Є. А. Фролов та ін. Крім уже названих, серед наступних поколінь юристів також чимало прибічників саме такого визначення об'єкта (це зокрема Г. І. Чангулі, І. П. Лановенко, О. Я. Светлов, С. С. Яценко, В. Я. Тацій, С. Ф. Денисов та ін.). Учені вказували, зокрема, що «об'єктом будь-якого злочинного діяння виступають суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом» [3, с. 123]. Проте слід зазначити, що одностайно визнаючи суспільні відносини об'єктом злочину, автори різко розходяться в розумінні конкретно суспільних відносин, їх структури тощо [4, с. 3-18]. Це пояснюється тим, що категорія «суспільні відносини» є системно більш високою й більш абстрактною, ніж будь-яка категорія кримінального права. Тому, наприклад, Б. С. Нікіфоров, хоча й дотримувався зазначеної точки зору відносно об'єкта злочину, указував:

«Об'єкт злочину – це той суспільний інтерес, проти якого спрямовується злочин і котрий бере під захист кримінальне право» [5, с. 133].

У сучасній кримінально-правовій доктрині всі фахівці згодні, що об'єкт злочину – це те, на що посягає злочинне діяння, чому саме воно спричиняє чи може спричинити шкоду. Водночас у ній уже не спостерігається консенсусу щодо визнання об'єкта злочину суспільними відносинами (чи хоча б правовідносинами певного виду). Більше того, у спеціальній літературі (наприклад, у більшості науково-практичних коментарів до Кримінального кодексу України (далі – КК України)) останнім часом автори здебільшого уникають використовувати теорію «суспільних відносин» під час розгляду родових, видових та безпосередніх об'єктів конкретних злочинів. Ця обставина вимагає додатково замислитися над питанням щодо інтерпретації змісту об'єкта злочину, передбаченого ст. 414 КК України.

На сьогодні у вітчизняній літературі існує два діаметрально протилежних підходи стосовно проблеми об'єкту. Згідно з однією концепцією, об'єктом злочину є блага, цінності, інтереси, згідно з іншою – сукупність суспільних відносин. Обидві концепції мають історичне коріння і сучасних послідовників [6, с. 7]. Противники концепції суспільних відносин як об'єкта злочину виходять з того, що суспільні відносини є «лише певною формою наукової абстракції» [7, с. 62], тому самі по собі не існують, їм не може бути завдано будь-якої шкоди (Є.В. Фесенко, П.С. Магишевський та інші) Суспільні відносини, на їхню думку, не є універсальною характеристикою об'єкта злочину [8, с. 124]. На думку С. Б. Гавриша, концепція об'єкта як суспільних відносин є штучною конструкцією: «З позиції теорії об'єкта як суспільних відносин виходить, що кримінальне право охороняє не матеріальні цінності та блага, життя, здоров'я, навколишнє середовище тощо, а навпаки, якусь форму їх прояву, ті чи інші зв'язки між суб'єктами відносин, тоді коли в дійсності таким охоронюваним об'єктом є «правове благо» як визначена цінність» [9, с. 64-65].

Окрім вказаних вище, існує й така концепція, згідно з якою об'єктом злочину завжди є люди, а не щось інше, бо злочин виступає певним відношенням однієї особи до інших, і саме ці особи і є сторонами будь-яких суспільних відносин, хоча з цим важко погодитися. Уявляється спірною й думка деяких учених – прибічників нормативної теорії, про те, що об'єктом злочину є норми [10, с. 158].

Професор А. В. Наумов вважає, що «...об'єктом злочину слід визнати ті блага (інтереси), на які посягає злочинне діяння, і які охороняються кримінальним законом» [11, с. 149]. При цьому А. В. Наумов під зазначеними благами розуміє не тільки суспільні відносини, але й інші соціальні цінності, зокрема життя людини, як самостійну категорію.

В.М. Трубников, не відмовляючись від розуміння об'єкта як суспільних відносин, пропонує назвати їх «соціальною оболонкою» і представити у вигляді первинного об'єкта злочинних посягань, а реальні об'єкти – у вигляді вторинних об'єктів, які знаходяться всередині соціальної оболонки [12, с. 81-87].

Значного розповсюдження набув підхід, що запропонував Є.В. Фесенко, який вважає за доцільне для визначення сутності об'єкта злочину

застосовувати категорію цінностей. На його думку, саме цінності (особисті, суспільні, державні) повинні визнаватись об'єктом злочину. Цінності – це різноманітні об'єкти матеріального світу, зокрема й людина, які мають суттєве позитивне значення для окремих осіб, соціальних груп та суспільства загалом. Тому вони охороняються нормами різних галузей права, а найважливіші з них бере під захист кримінальне законодавство. Будь-яке злочинне діяння, спрямоване проти цих найважливіших цінностей, створює загрозу заподіяння їм шкоди чи заподіює її. Саме тому вказані цінності і є об'єктом злочину [13, с. 72].

Водночас у кримінальному праві України домінуючою поки що залишається позиція, згідно з якою об'єктом злочину є найбільш важливі, найбільш значущі для інтересів суспільства й держави суспільні відносини, яким злочинні посягання спричиняють чи можуть спричинити значну шкоду [14, с. 93-107]. Відображена вона й у деяких кримінально-правових нормах чинного КК. Тому об'єкти військових злочинів доцільно передусім розглядати з точки зору кримінального законодавства України та панівної теорії об'єкта злочинів.

Родовим об'єктом військових злочинів є встановлений законодавством військовий правопорядок (порядок несення або проходження військової служби). Під цим поняттям розуміють суспільні відносини, що є результатом виконання приписів, закріплених у законах, військових статутах, положеннях про проходження служби різними категоріями військовослужбовців та в інших актах законодавства щодо несення або проходження військової служби.

Виходячи з того, що кримінальне законодавство про військові злочини базується на військовому законодавстві, для визначення видових об'єктів цих злочинів слід установити обсяг та зміст поняття «установлений порядок несення або проходження військової служби» як родового об'єкта злочину.

Найбільш поширене його визначення подав у радянський період професор Х. М. Ахметшин : «Сукупність суспільних відносин у галузі життя, побуту та бойової діяльності військ, що регулюються нормами радянського військового законодавства, складає встановлений порядок несення військової служби, військовий правопорядок» [15, с. 78].

Згідно зі ст. 2 Закону «Про загальний військовий обов'язок та військову службу», військова служба визначається як «державна служба особливого характеру, яка виражається в професійній діяльності, пов'язаній із захистом Батьківщини» [16].

Керуючись обсягом поняття «військова служба», що витікає із чинного законодавства, можна надати таке визначення поняттю «установлений порядок несення або проходження військової служби» – система правовідносин, що виникає на основі дії норм військового законодавства, у галузі будівництва, життя та діяльності Збройних сил України, інших військ та військових формувань, що було створено відповідно до закону.

Безпосереднім об'єктом конкретного військового злочину є відносини військової служби, котрі є складовими родового об'єкта, тобто військового

правопорядку (порядку несення або проходження військової служби), проти яких спрямоване злочинне діяння.

Залежно від індивідуальних особливостей безпосередніх об'єктів (складових указанного правопорядку) у юридичній літературі переважно виділяють такі групи військових злочинів: 1) злочини, що посягають на порядок підлеглості та військової честі (статті 402-406 КК); 2) злочини, що посягають на порядок проходження військової служби (статті 407-409 КК); 3) злочини, що посягають на порядок управління військовим майном (статті 410-413 КК); 4) злочини, що посягають на порядок експлуатації озброєння й військової техніки (статті 414-417 КК); 5) злочини, що посягають на порядок несення спеціальних служб (статті 418-421 КК); в) злочини, що посягають на порядок зберігання військової таємниці (ст. 422 КК); 7) злочини, що посягають на порядок здійснення своїх повноважень військовими службовими особами Збройних сил України та інших військових формувань (статті 423-426 КК); 8) злочини, що посягають на порядок виконання військового обов'язку в бою та інших особливих умовах (статті 427-430 КК); 9) злочини, що посягають на порядок дотримання звичаїв та правил ведення війни (статті 431-435 КК).

Отже, кожен військовий злочин безпосередньо посягає не на весь військовий правопорядок, а на окремі елементи (сторони), що складають його зміст.

Додатковим обов'язковим об'єктом зазначеного злочину є здоров'я людини, а додатковим факультативним об'єктом можуть виступати життя людини, право власності, довкілля тощо. Зазначимо, що Розділ XIX Особливої частини КК України забезпечує рівну охорону як військового майна, так і майна інших форм власності.

Більш глибокому й правильному з'ясуванню сутності об'єкта злочину, його конкретизації сприяє вивчення предмета злочину. Багато кримінально-правових норм, зокрема й норму, передбачена ст. 414 КК України, сконструйовано таким чином, що об'єкт кримінально-правової охорони в них прямо не називається. У подібних випадках його з'ясуванню сприяє вказівка на предмет злочину.

Предметом злочину є будь-які речі матеріального світу, з певними властивостями яких закон про кримінальну відповідальність пов'язує наявність у діянні особи ознак конкретного складу злочину. Це така його ознака, яка завжди названа безпосередньо в самому законі про кримінальну відповідальність. Предмет злочину найбільш тісно пов'язаний з об'єктом злочину й у сукупності з ним утворює самостійний елемент складу злочину. Він є тією ознакою злочину, яка найчастіше використовується для визначення самого об'єкта, з'ясування його змісту. З установлення предмету злочину в багатьох випадках починається процес з'ясування характеру самого посягання, а також способів його впливу на певний об'єкт [17, с. 364]. Не можна визнати обґрунтованим те, що до предмета злочину відносять не лише конкретні матеріальні предмети, а й дії (діяльність) учасників суспільних відносин. За такого підходу предмет ототожнюється з об'єктом,

оскільки діяльність учасників суспільних відносин, їх соціально значима поведінка (можливість такої поведінки) складають специфічний зміст суспільних відносин [18, с. 97-98].

Оскільки предмет злочину визначений у ст. 414 КК України, то для цього складу злочину він є обов'язковою ознакою й має важливе значення для кваліфікації вчиненого. Предметом злочину, передбаченого ст. 414 КК України є зброя, бойові припаси, вибухові, радіоактивні та інші речовини. Зазначені предмети відрізняються один від одного, вони є різними за конструкцією й бойовими властивостями. Проте ці предмети наділено загальними властивостями, характерними для кожного з них. Такими є: 1) підвищена загальна небезпечність; 2) спеціальне призначення; 3) особливий правовий режим.

Підвищена загальна небезпечність виражається в тому, що при неправильному використанні, зберіганні, перевезенні тощо предмети можуть виходити з-під контролю людини й спричинити істотну шкоду життю та здоров'ю людей, матеріальним цінностям тощо. Також унаслідок дії стихійних сил природи, сонця, електричної енергії, хімічних процесів, механічного удару тощо можуть виникнути процеси, які стають неконтрольованими з боку людини, що й викликає тяжкі наслідки.

Спеціальне призначення цих предметів полягає в тому, що вони можуть використовуватись як засіб ураження людини, руйнування матеріальних цінностей, завдання шкоди навколишньому середовищу.

Особливий правовий режим створюється в Збройних силах України для того, аби запобігти створенню загрози настання тяжких наслідків для життя та здоров'я людей, матеріальних цінностей, довкілля [19, с. 92].

Під зброєю в цій статті розуміють табельну вогнепальну та іншу підвищеної безпеки зброю (наприклад, реактивна, ракетна), що є на озброєнні військової частини. Порушення правил поводження з мисливською зброєю не утворює складу злочину, передбаченого ст. 414 КК України [20, с. 949].

Бойовими припасами є складова частина озброєння, безпосередньо призначена для ураження живої сили противника, знищення його бойової техніки, руйнування укріплень, споруд і виконання спеціальних завдань. До боеприпасів належать артилерійські, реактивні снаряди, бойові частини ракет і торпед, патрони до стрілецької зброї, гранати, авіаційні й глибинні бомби, інженерні й морські міни, підривні заряди, димові шашки [20, с. 949]. Боеприпасами мають визнаватися й імітаційно-піротехнічні вироби, освітлювальні засоби та вибухові пакети, які містять речовини, здатні до вибуху (тротил, гексоген, тетрил) і можуть бути приведені до дії без додаткових пристосувань, а також вибухові прилади кустарного виготовлення. Проте боеприпасами не є навчальні та холості гранати, бомби, міни, а також стріли до арбалету чи подібних до нього видів холодної зброї (вони є складовою частиною такої зброї).

Вибухові речовини - це порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини, їх сполуки або суміші, здатні вибухнути без доступу кисню. Проте досить часто до вибухових речовин помилково відносять так звані «засоби ініціювання». Вибуховими речовинами є хімічні сполуки чи

суміші, здатні під впливом зовнішнього імпульсу до самопоширення з великою швидкістю хімічної реакції з утворенням газоподібних продуктів та виділенням тепла. До них належать амоніти, амонали, тротил, вибухові напівпродукти утилізації (порохи) тощо. Під засобами ініціювання розуміють зовнішні джерела імпульсу для здійснення вибуху. Це можуть бути вогнепровідні та детонаційні шнури, електродетонатори, капсули-детонатори, запалювальні трубки. Вони законодавством до вибухових речовин не відносяться. За умови, що вони призначені для вчинення вибуху, їх можна віднести до боєприпасів [21, с. 958].

Іншими речовинами й предметами, які становлять підвищену небезпеку для оточення, визнаються будь-які штатні технічні засоби, що знаходяться у військовій частині й мають властивість при порушенні правил поведіння з ними уражати (спричиняти ушкодження, порушувати функції, впливати на здоров'я) тих, хто знаходиться в зоні їх дії [20, с. 949]. Також до них можна віднести речовини й предмети, які здатні викликати зміни в довіллі в результаті вивільнення великої кількості енергії, яка не підлягає контролю та припиненню (наприклад, вибухонебезпечні гази), або в результаті їх розсіювання та впливу на живі організми (токсичні хімічні речовини, біологічні агенти, токсини, небезпечні відходи тощо).

Радіоактивні матеріали – це матеріали природного або штучного походження, які містять у своєму складі радіоактивні ізотопи, що являють собою джерело іонізуючих випромінювань і тому є небезпечними для навколишніх [20, с. 949]. Вони здатні до самовільного поділу, що супроводжується виділенням тепла, а також альфа-, бета- і гамма-випромінюванням, порядок обігу яких регламентовано спеціальними нормативними актами. Предметом аналізованого злочину радіоактивні матеріали є за умови, що кількість речовини та інтенсивність випромінювання настільки великі, що здатні заподіяти шкоду здоров'ю людини [21, с. 650].

Висновки. На озброєнні Збройних сил України перебувають різні системи й види зброї, боєприпасів, вибухових, радіоактивних та інших речовин, які становлять підвищену небезпеку для навколишніх.

Використання цих предметів і речовин поєднане із суворим дотриманням правил обмеженого поведіння з ними. Порушення цих правил може призвести до загибелі й каліцтва людей, знищення військового майна, інших тяжких наслідків.

Спираючись на предмет злочину, можна дійти висновку, що об'єктом злочину, передбаченого ст. 414 КК України є встановлений порядок поведіння зі зброєю, боєприпасами, речовинами й предметами, що становлять підвищену небезпеку для навколишніх, а також безпека й здоров'я громадян, зокрема й військовослужбовців. Цей порядок визначається військовими статутами та іншими нормативними актами (постановами, керівництвами, курсами стрільб для різних видів зброї), у яких міститься перелік правил, що забезпечують безпечні умови поведіння зі зброєю, відповідними речовинами й предметами [20, с. 948]. Наприклад,

наказ Міністра оборони України «Про затвердження інструкції про організацію обліку, зберігання та видачі стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних силах України» від 02 травня 2003 року № 122, «Курс стрільб із стрілецької зброї...», затверджений наказом заступника Міністра оборони – командувача Сухопутних військ Збройних сил України від 25 березня 1999 року № 76. Такі правила забезпечують безпечні умови поводження зі зброєю та предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення [7, с. 542].

Використані джерела:

1. Карпенко М. І. Родовий об'єкт та система військових злочинів : питання теорії / І. М. Карпенко // Військові злочини : кримінально-правова, криміналістична та кримінологічна характеристика : колективна монографія / І. М. Карпенко. – Херсон, 2015. – с. 66-126.
2. Пионтковский А.А. Уголовное право РСФСР: Часть Общая / А. А. Пионтковский – Ин-т советского права. – М. : Гос. изд-во, 1924. – 235 с.
3. Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления по советскому уголовному праву / А. Н. Трайнин – М. : Госюриздат, 1957. – 363 с.
4. Глистин В. К. Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений (объект и квалификация преступлений) / В. К. Глистин – Л.: ЛГУ, 1979. – 128 с.
5. Никифоров Б. С. Объект преступления по советскому уголовному праву / Б. С. Никифоров – М., 1960. – 232 с.
6. Емельянов В. П. Понятие объекта преступлений в уголовно-правовой науке / В. П. Емельянов // Право і Безпека. – 2002. - № 4. – с.7-11.
7. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 т. – Т. 2 : Особлива частина / за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2009. – 624 с.
8. Кримінальне право України. Загальна частина : Підручник для студентів юрид. вузів і ф-тів / Г. В. Андрусів, П. П. Андрушко, В. О. Беньківський, П. В. Кобзаренко, С. Я. Лихова; ред. : П. С. Матишевський; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Юрид. ф-т. – Стер. вид. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 506 с.
9. Гавриш С.Б. Уголовно-правовая охрана природной среды Украины. Проблемы теории и развитие законодательства / С. Б. Гавриш. – Х.: Основа, 1994. – 640 с.
10. Таганцев Н. С. Русское уголовное право. Лекции. : в 2 т. – Т. 1 : Часть общая – М. : Наука, 1994. – 380 с.
11. Наумов А. В. Российское уголовное право. Курс лекций : в 2 т. – Т. 1 : Общая часть – 3-е изд. – М. : Юридическая литература, 2004. – 396 с.
12. Трубников В. М. Новый взгляд на объект преступления / В. М. Трубников // Право і Безпека. – 2002. - № 1. – с. 81-88.
13. Фесенко Е. В. Объект преступления с точки зрения ценностей теории / Е. В. Фесенко // Уголовное право : [научно-практический журнал]. – 2003. - № 3. – с. 71-73.
14. Савченко А.В. Об'єкт злочину: Гл.VII // Кримінальне право України: Заг. частина: Підручник / Ю.В. Александров, В.І. Антипов, М.В. Володько та ін.; Відп. ред. Я.Ю. Кондратьєв; Наук. ред. В. А. Клименко та М.І. Мельник. – К. : Правові джерела, 2002. – с. 93-107.

15. Ахметшин Х. М. Основные вопросы теории советского военно-уголовного законодательства и практики его применения: докт. диссерт. / Х. М. Ахметшин. – М., 1974. – 528 с.

16. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» / Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 27. - ст. 385

17. Тацій В.Я. Предмет злочину / В. Я. Тацій // Вісник Асоціації кримінального права України: електронне наукове видання, вип. 2(5) 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.nlu.edu.ua/?page_id=1348

18. Предмет злочину : теоретичні основи пізнання : монографія / А.А. Музика, Є.В. Лашук. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2011. – 192 с.

19. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військової злочини) : навчальний посіб. / Г.М. Анісімов, Ю.П. Дзюба, В.І. Касинюк та ін.; за ред. М.І.Панова. – Х. : Право 2011. – 184 с.

20. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : У 2 т. – Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013. – 1040 с.

21. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України.-4-те вид., переробл. та доповн. / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2007.- 1044 с.

Стаття надійшла до редколегії 16.08.2017

Кулькина Я. С. К вопросу об объекте и предмете нарушения правил обращения с оружием, а также с веществами и предметами, которые составляют повышенную опасность для окружающих (ст. 414 УК Украины)

В статье освещаются проблемы определения объекта преступления, предусмотренного ст. 414 УК Украины, приводятся разные подходы и наиболее распространённые точки зрения, которые касаются его изучения. Раскрывается роль объекта преступления. Указывается его влияние на правильную квалификацию деяния. Дается определение родового и непосредственного объекта преступления, предусмотренного ст. 414 УК Украины. Также обозначается объём и содержание понятия «установленный порядок несения или прохождения военной службы» как родового объекта преступления, обозначается дополнительный обязательный и дополнительный факультативный объекты. Указывается на необходимость изучения предмета преступления для правильного установления сущности объекта преступления и его конкретизации. Освещаются понятие и признаки предмета преступления. Дается их краткая характеристика.

Ключевые слова: *военное преступление, военная служба, нарушение правил обращения с оружием, боеприпасы, взрывчатые вещества, радиоактивные материалы, общественные отношения, объект преступления, предмет преступления.*

Kulkina Ya. To the Issue of the Object and Subject of Violation the Rules of Using Weapons and Also with Substances and Things which are of Great Danger to the People Around (art. 414 of The Criminal Code of Ukraine)

The criminal legislation of Ukraine provides responsibility for socially dangerous violations in various spheres of society, including the military. The problem of military crimes in the theory of criminal law of Ukraine is one of the least studied. The article devoted to the definition of the object of crime under art. 414 of the Criminal Code of

Ukraine and its subject. The actuality of this theme is proved that in conditions of military operations in Ukraine there was a question of the correct qualification of such crimes, because in criminal and legal science any researches on this theme are practically absent. As objective indicators characterize external manifestations of crimes, they first become available for study and to determine the qualification of the crime in the first stage of investigation. They determine whether have committed acts of crime or administrative offence and whether this offence socially dangerous. Therefore, these signs should display all the essential features of the act. Note, that the question of definition of the object of a crime is the most debatable. The object of a crime belongs to number of those elements of *corpus delicti*, which is usually does not established in the criminal law, but certainly meant. Its content is established mainly by interpretation of the text of the law. The article describes different approaches to the study of the object and the objective side, the problems connected with their establishment. In this article the definition of generic and direct object is given, based on the dominant position of scientists according to which an object of a crime is public relations. Also found the volume and the maintenance of a concept "an established order of execution or passing of military service" as a generic object of the crime, defined additional obligatory and additional facultative objects. Also it is important to point, that on arms of Armed Forces of Ukraine there are a lot of different systems and types of weapon, ammunition, explosive, radioactive and others materials, which make the increased danger to people around. The use of these subjects and substances is connected with strict following to rules of limited circulation with them. Violation of these rules can lead to death and a mutilation of people, destruction of property, others serious consequences.

Key words: military crime, military service, faulty handling of weapons, public relations, an object of a crime, a subject of crime.

УДК 343.9(477)

Р. А. Панасенко

ДЕФЕНІЦІЯ РЕЙДЕРСТВА ТА ЙОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПОНЯТТЯМИ

Статтю присвячено дослідженню дефініції поняття «рейдерство», його сутності, розкрито зміст самого досліджуваного явища. На основі аналізу встановлено, що поняття «рейдерство» спочатку мало легітимне, правове значення, першочергово використовувалося у військово-морській справі, але згодом мігрувало до економічної теорії, а в пострадянських країнах набуло кримінального відтінку. Виділено два періоди «рейдерства» в Україні, досліджено суміжні поняття та проведено порівняльний аналіз із досліджуваним явищем, визначено відмінні ознаки.

Ключові слова: кримінальне рейдерство, легітимне рейдерство, незаконне захоплення підприємств.

Постановка проблеми. Оскільки на сьогодні в українському законодавстві не існує єдиного та остаточного визначення терміна «рейдерство», автором зроблено спробу визначення цього поняття. Факультативно виділено два періоди «рейдерства» в Україні. Перший охоплює час від початку 90-х років до початку 2000-х рр. і пов'язаний з використанням напівзаконних методів приватизації державних підприємств © Панасенко Р. А., 2017